CZU: 343.9:343.85

FUNDAMENTE TEORETICE ALE REZILIENȚEI ÎN CRIMINOLOGIE

ORCID: 0000-0001-6976-615X **Vitalie IONAȘCU[153]**

https://doi.org/10.59295/csienu2025.25

Rezumat: *Într-o societate marcată de transformări sociale și provocări criminogene complexe, reziliența în criminologie apare ca un concept inovator, capabil să ofere noi perspective în prevenirea și combaterea criminalității. Deși criminologia tradițională s-a concentrat pe identificarea factorilor de risc și pe măsuri punitive, acest studiu își propune să demonstreze compatibilitatea dintre criminologie și reziliență, fundamentând teoretic integrarea acesteia printr-o analiză critică a teoriilor criminologice existente.*

Lucrarea evidențiază cum teoria controlului social (Hirschi), teoria anomiei (Durkheim, Merton), teoria ecologică a criminalității (Shaw & McKay), teoria etichetării (Becker, Lemert) și teoria oportunităților (Cloward & Ohlin) pot fi reinterpretate prin prisma rezilienței. Totodată, se analizează influența teoriei freudiene asupra comportamentului infracțional și necesitatea unui model criminologic bazat pe adaptabilitate și recuperare socială.

Prin consolidarea factorilor protectivi și dezvoltarea unor politici penale flexibile, integrarea rezilienței în criminologie poate conduce la reducerea recidivei, creșterea siguranței comunitare și eficientizarea strategiilor de prevenire a criminalității. Studiul propune o schimbare de paradigmă, conturând reziliența ca un principiu esențial al criminologiei moderne.

Cuvinte-cheie: reziliență, criminologie, prevenirea criminalității, recidivă, teorii criminologice, adaptabilitate, securitate comunitară.

153 doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, Decan al facultății drept, administrație, ordine și securitate publică, vitalie.ionascu9@gmail.com

THEORETICAL FOUNDATIONS OF RESILIENCE IN CRIMINOLOGY

Abstract: *In a society marked by social transformations and complex criminogenic challenges, resilience in criminology emerges as an innovative concept capable of offering new perspectives in crime prevention and control. While traditional criminology has focused on identifying risk factors and implementing punitive measures, this study aims to demonstrate the compatibility between criminology and resilience by theoretically substantiating its integration through a critical analysis of existing criminological theories.*

The paper highlights how social control theory (Hirschi), anomie theory (Durkheim, Merton), the ecological theory of crime (Shaw & McKay), labeling theory (Becker, Lemert), and opportunity theory (Cloward & Ohlin) can be reinterpreted through the lens of resilience. Additionally, it examines the influence of Freudian theory on criminal behavior and the necessity of a criminological model based on adaptability and social recovery.

By strengthening protective factors and developing flexible criminal justice policies, integrating resilience into criminology can lead to a reduction in recidivism, increased community safety, and more effective crime prevention strategies. This study proposes a paradigm shift, shaping resilience as a fundamental principle of modern criminology.

Keywords: resilience, criminology, crime prevention, recidivism, criminological theories, adaptability, community security.

Introducere

Într-o lume marcată de dinamica infracțională tot mai complexă și de vulnerabilități sociale accentuate, criminologia trebuie să își extindă orizonturile teoretice și metodologice pentru a integra concepte care să contribuie la o înțelegere mai profundă a fenomenului criminalității și a strategiilor de prevenire. Un astfel de concept este reziliența, utilizat în mod tradițional în psihologie și sociologie, dar care, în mod paradoxal, nu și-a găsit încă un loc bine definit în criminologie. Prin acest articol, ne propunem să demonstrăm compatibilitatea dintre criminologie și reziliență, considerând că aceasta din urmă poate deveni un instrument esențial în explicarea mecanismelor prin care indivizii și comunitățile reușesc să depășească influențele criminogene și să prevină recidiva.

Scopul acestei analize este de a fundamenta teoretic conceptul de reziliență în criminologie printr-o examinare critică a teoriilor criminologice existente. Deși criminologia a abordat până în prezent diverse aspecte legate de prevenirea criminalității, reabilitarea infractorilor și consolidarea structurilor sociale, nu s-a pus un accent explicit pe capacitatea sistemică a societății de a se adapta și de a rezista influențelor infracționale într-un mod care să poată fi definit drept reziliență criminologică. Considerăm că o astfel de abordare poate contribui semnificativ la dezvoltarea unor strategii inovatoare în domeniul justiției penale și al politicilor publice de securitate.

Deși inițial definită ca abilitatea individului de a depăși traume și dificultăți [16, p. 7], reziliența a fost extinsă la nivel social, economic și organizațional. În criminologie, acest concept ar putea fi aplicat atât la nivel individual, prin analiza factorilor care ajută persoanele vulnerabile să evite comportamentul infracțional, cât și la nivel colectiv, prin studierea mecanismelor prin care comunitățile își dezvoltă imunitatea la criminalitate și reduc recidiva prin măsuri de integrare și suport.

Prin urmare, acest articol își propune să exploreze teoriile criminologice care, chiar dacă nu utilizează explicit termenul de reziliență, conțin elemente conceptuale ce susțin integrarea sa în știința criminologică. Vom demonstra că teoria controlului social, teoria anomiei, teoria ecologică a criminalității și alte cadre teoretice pot fi reinterpretate prin prisma rezilienței, oferind astfel un nou cadru analitic pentru studiul criminalității și al mecanismelor de prevenire. Considerăm că această perspectivă inovatoare poate constitui un punct de plecare pentru dezvoltarea unui nou curent de gândire criminologică, axat pe capacitatea sistemelor sociale și instituționale de a rezista, absorbi și depăși efectele criminalității.

Metodologia aplicată. În elaborarea acestui studiu, s-a adoptat o metodologie multidisciplinară, integrând mai multe abordări de cercetare specifice criminologiei, psihologiei și științelor juridice pentru a fundamenta conceptul de reziliență în criminologie. În primul rând, s-a utilizat metoda documentară, prin care au fost analizate teoriile criminologice relevante, cum ar fi teoria controlului social, teoria anomiei, teoria ecologică a criminalității, teoria etichetării și teoria oportunităților, alături de contribuțiile din psihanaliză ale lui Freud și studii recente despre vulnerabilitatea socială și mecanismele de protecție împotriva criminalității. Această abordare a fost completată de metoda comparativă, prin care s-au analizat modele de politici penale din diverse state, identificând exemple de bune practici

în implementarea strategiilor de prevenire a criminalității bazate pe reziliență. Pentru a clarifica și delimita noțiunea de reziliență în raport cu alte concepte criminologice înrudite, s-a aplicat metoda analizei conceptuale, evidențiind compatibilitatea acestui concept cu teoriile criminologice existente. De asemenea, prin metoda analizei de conținut, s-au examinat surse bibliografice relevante, studii empirice, rapoarte internaționale privind criminalitatea și documente legislative, pentru a surprinde tendințele actuale în aplicarea rezilienței la nivel instituțional și comunitar. Complementar, s-au utilizat metodele inductivă și deductivă, ceea ce a permis atât formularea unor principii generale pornind de la studii de caz și exemple empirice, cât și testarea ipotezei conform căreia reziliența poate deveni un principiu central în prevenirea criminalității și reducerea recidivei. În plus, prin metoda normativă și analiza politicilor publice, s-a evaluat modul în care legislația națională și internațională poate sprijini dezvoltarea strategiilor penale bazate pe consolidarea rezilienței sociale. Astfel, utilizarea acestor metode a permis formularea unei perspective coerente asupra rezilienței în criminologie, demonstrând aplicabilitatea sa atât în prevenirea criminalității, cât și în dezvoltarea unor politici publice inovatoare, capabile să reducă impactul infracționalității asupra indivizilor și comunităților.

Rezultatele investigației. Reziliența, deși un concept consacrat în psihologie și sociologie, nu a fost încă pe deplin integrată în criminologie, deși anumite teorii criminologice oferă suficiente argumente pentru a justifica această perspectivă. Pe de o parte, teoria controlului social dezvoltată de Travis Hirschi evidențiază faptul că indivizii sunt mai puțin predispuși la infracționalitate atunci când dezvoltă legături sociale puternice, fiind angajați în relații de atașament, implicare și credință față de normele sociale [8, p. 69]. În opinia sa, existența unui sistem de relații sociale solide contribuie la reducerea riscului de a adopta un comportament infracțional, întrucât indivizii sunt mai strâns ancorați în structurile normative ale societății [28, p. 174]. Aplicată în contextul rezilienței, această teorie demonstrează că structurile sociale bine consolidate pot reprezenta un suport esențial în prevenirea criminalității și în reducerea recidivei. Prin urmare, o societate în care predomină relațiile sociale stabile și încrederea reciprocă poate fi considerată una reziliență, întrucât indivizii săi sunt mai puțin vulnerabili la influențele criminogene.

Un alt argument în favoarea compatibilității dintre reziliență și criminologie poate fi desprins din teoria anomiei [25, p. 327], formulată inițial de

Émile Durkheim și dezvoltată ulterior de Robert Merton. Conform acestei perspective, dezechilibrul normativ generat de discrepanța dintre aspirațiile individuale și mijloacele legitime de atingere a acestora favorizează apariția comportamentului deviant. Durkheim susține că starea de anomie apare în societățile în care regulile sociale devin vagi sau inconsistente, generând astfel un vid normativ ce favorizează adoptarea unor comportamente deviante [6, p. 103]. Merton dezvoltă această idee, argumentând că indivizii care nu reușesc să atingă succesul prin mijloace legitime recurg la adaptări deviante, cum ar fi conformismul, inovația sau retragerea [23, p. 673]. Prin urmare, o comunitate capabilă să gestioneze și să diminueze efectele anomiei poate fi considerată una reziliență, întrucât își menține echilibrul normativ și împiedică apariția unor factori criminogeni.

O perspectivă complementară este oferită de teoria ecologică a criminalității, elaborată de Shaw și McKay, conform căreia infracționalitatea este influențată de caracteristicile mediului social în care trăiesc indivizii. Studiile acestora demonstrează că zonele caracterizate prin sărăcie, migrație intensă și destrămare comunitară prezintă o rată mai mare a criminalității, întrucât slăbirea structurilor sociale favorizează adoptarea unor modele comportamentale deviante [3, p. 59]. Din această perspectivă, reziliența comunitară se manifestă prin capacitatea colectivă de a reduce vulnerabilitatea la criminalitate și de a restabili coeziunea socială. În acest sens, dezvoltarea unor politici de intervenție care să sprijine coeziunea comunitară și să reducă vulnerabilitatea socială este esențială pentru consolidarea unui mediu social rezilient.

Într-o direcție similară, teoria oportunităților formulată de Cloward și Ohlin [1, p. 13-17] susține că indivizii se angajează în activități infracționale nu doar din cauza unei carențe morale, ci și din lipsa unor alternative legitime de afirmare socială. Cei doi autori afirmă că existența oportunităților ilegale este strâns corelată cu accesul limitat la resurse legitime de succes social, fapt ce determină indivizii să caute alternative în afara normelor legale [13, p. 87]. Aplicată în contextul rezilienței, această teorie demonstrează că o societate care investește în educație, integrare profesională și incluziune socială poate reduce semnificativ riscul criminalității, oferind indivizilor posibilitatea de a se dezvolta într-un cadru normativ sănătos. Astfel, crearea unor structuri de sprijin și promovarea unor politici de incluziune socială devin esențiale pentru consolidarea rezilienței colective.

O altă teorie care sprijină această abordare este teoria etichetării, for-

mulată de Howard Becker și Edwin Lemert, care analizează modul în care stigmatizarea socială poate influența comportamentul infracțional și poate determina recidiva. Conform lui Becker, un individ perceput de societate ca fiind „delincvent" riscă să interiorizeze această etichetă și să își construiască identitatea în jurul său, consolidând astfel un ciclu de marginalizare și devianță [12, p. 42]. Lemert argumentează, la rândul său, că procesul de etichetare generează un fenomen de „devianță secundară", în care individul adoptă și perpetuează comportamentul infracțional ca urmare a stigmatizării [23, p. 67]. Din perspectiva rezilienței, combaterea stigmatizării devine esențială pentru reintegrarea socială a foștilor delincvenți, iar promovarea unor politici de justiție restaurativă poate reduce recidiva și poate contribui la dezvoltarea unei societăți mai incluzive.

În fine, există anumite cercetări care își propun să integreze explicit conceptul de reziliență și vulnerabilitate în raport cu criminalitatea. Această abordare derivă din cercetările mai largi asupra rezilienței psihosociale, care inițial au fost aplicate în domeniul psihologiei și sociologiei, iar ulterior și-au găsit aplicabilitate în criminologie. Michael Ungar, unul dintre cei mai influenți teoreticieni ai rezilienței, a evidențiat faptul că factorii de protecție pot reduce impactul factorilor de risc în contexte vulnerabile [10, p. 112]. Această idee este esențială pentru criminologie, întrucât permite o înțelegere mai nuanțată a modului în care indivizii și comunitățile pot rezista tendințelor criminogene. Prin urmare, autorul susține că factorii protectivi, precum sprijinul social, educația sau accesul la servicii de reabilitare, pot contrabalansa influențele negative și pot contribui la reducerea vulnerabilității față de criminalitate [10, p. 91]. De asemenea, cercetările privind vulnerabilitatea socială au subliniat că persoanele expuse la multiple dezavantaje, cum ar fi sărăcia, educația precară, absența suportului social, sunt mai susceptibile să adopte comportamente infracționale [14, p. 337].

În modelul criminologic clasic, accentul s-a pus preponderent pe factorii de risc, adică acele elemente care cresc probabilitatea implicării într-un comportament infracțional. Abordarea integrată a vulnerabilității și rezilienței criminologice propune o schimbare de paradigmă, argumentând că factorii protectivi pot contracara sau diminua impactul factorilor de risc. Spre exemplu, un mediu familial stabil, sprijinul educațional și accesul la oportunități economice pot reduce semnificativ predispoziția la criminalitate chiar și în cazul indivizilor care provin din medii defavorizate [5, p. 214].

Factorii protectivi identificați de Michael Ungar includ:

- *Sprijinul social* prin prezența unor rețele sociale puternice poate preveni comportamentul criminal prin oferirea unui suport emoțional și material [10, p. 117].
- *Educația* prin accesul la educație de calitate reduce rata de abandon școlar și, implicit, riscul de a fi atras în activități infracționale [15, p. 154].
- *Serviciile de reabilitare* prin programele de reinserție socială pentru foștii infractori contribuie la reducerea recidivei prin oferirea de alternative legale pentru reintegrare economică [9, p. 95].

Prin urmare, această teorie nu doar că analizează riscurile asociate criminalității, ci oferă soluții practice pentru dezvoltarea rezilienței individuale și colective.

În acest context, reziliența în criminologie reprezintă o direcție inovatoare care nu doar completează teoriile criminologice clasice, ci și propune o schimbare de paradigmă în prevenirea și combaterea criminalității. Prin consolidarea factorilor protectivi și adaptabilitatea instituțională, această abordare permite formularea unor politici penale flexibile, capabile să atenueze efectele criminogene și să contribuie la stabilitatea socială. Integrarea conceptului de reziliență în criminologie nu este doar oportună, ci și necesară, deoarece oferă o perspectivă comprehensivă asupra mecanismelor prin care indivizii și comunitățile pot rezista și se pot adapta la provocările criminogene. Această viziune deschide noi direcții de cercetare și aplicabilitate, demonstrând că un sistem de justiție orientat spre reziliență în criminologie poate fi mai eficient în reducerea recidivei și în promovarea siguranței sociale durabile.

În procesul de consolidare a conceptului de reziliență în criminologie, un punct de plecare esențial îl constituie teoriile psihanalitice ale lui Sigmund Freud, care, deși nu au fost formulate direct în scop criminologic, oferă o bază teoretică solidă pentru înțelegerea mecanismelor de adaptare la factori criminogeni. Astfel, teoria freudiană a psihicului uman și explicațiile sale privind determinismul inconștient al comportamentului infracțional pot fi reinterpretate prin prisma rezilienței, permițând identificarea unor mecanisme de rezistență psihologică și socială împotriva criminalității.

În primul rând, Freud susține că structura psihicului uman este formată din trei instanțe fundamentale: Id, Ego și Superego [19, p. 12]. În esență, Id-ul reprezintă sediul impulsurilor primitive și al dorințelor instinctuale,

în timp ce Superego-ul reflectă asimilarea normelor și valorilor sociale. Ego-ul, ca element mediator, joacă un rol central în procesul de adaptare a individului la cerințele sociale și în inhibarea tendințelor infracționale.

Din această perspectivă, capacitatea unui individ de a-și menține echilibrul psihic și de a rezista impulsurilor deviante poate fi interpretată ca un mecanism de reziliență psihologică. În cazul în care structura psihică nu este suficient de stabilă pentru a face față presiunilor sociale, mecanismele defensive ale individului pot eșua, ceea ce poate favoriza adoptarea unui comportament infracțional. Această idee este susținută de Freud în analiza sa asupra criminalității din perspectiva nevrozei obsesionale, unde subliniază că actul infracțional poate apărea ca o manifestare a conflictului dintre pulsiuni și normele morale internalizate [21, p. 158].

Mai departe, în studiul său asupra sentimentului de vinovăție și criminalității, Freud susține că unii indivizi comit infracțiuni nu doar ca rezultat al unei nevoi externe, ci și ca o modalitate inconștientă de auto-pedepsire, în urma unui sentiment de vinovăție refulat [22, p. 5]. Această idee permite o primă legătură între criminologie și reziliență, întrucât demonstrează că prevenirea criminalității nu trebuie să se limiteze la eliminarea factorilor de risc externi, ci și la dezvoltarea unor mecanisme de reziliență internă, care să permită indivizilor să-și gestioneze în mod sănătos impulsurile și conflictele psihice.

În al doilea rând, teoria freudiană a traumei și mecanismelor defensive poate fi corelată cu procesul de construire a rezilienței criminologice. Freud susține că traumele timpurii joacă un rol esențial în formarea personalității și a mecanismelor de gestionare a dificultăților ale individului, iar lipsa unor strategii de adaptare eficiente poate conduce la o predispoziție mai mare spre comportamente deviante [17, p.18]. Această constatare este esențială pentru dezvoltarea unui model rezilient de prevenire a criminalității, întrucât sugerează că intervențiile sociale și educaționale ar trebui să fie orientate nu doar spre controlul extern al comportamentului, ci și spre întărirea resurselor interne ale indivizilor pentru a face față factorilor criminogeni.

Pe de altă parte, teoria lui Freud privind impulsul de moarte (Thanatos) și impulsul de viață (Eros) oferă un cadru teoretic util pentru înțelegerea modului în care reziliența poate deveni un instrument fundamental în prevenirea criminalității. Conform acestui model, există o tensiune constantă între forțele distructive și cele constructive din psihicul uman, iar direcția

în care aceasta se manifestă depinde de capacitatea individului de a canaliza energiile agresive în moduri social acceptabile [20, p. 87]. Acest aspect sugerează că dezvoltarea rezilienței criminologice poate fi văzută ca o strategie de a înclina balanța către mecanismele adaptive ale individului și de a preveni manifestările autodistructive sub forma comportamentului infracțional.

În fine, interpretarea criminologică a conceptului de reziliență poate fi fundamentată pe studiile freudiene asupra culturii și civilizației, în care acesta susține că societatea însăși funcționează ca un mecanism de control și sublimare a pulsiunilor umane. Prin urmare, un mediu social rezilient este acela care oferă individului alternative funcționale la tendințele distructive, fie prin educație, fie prin integrare comunitară [18, p. 94].

Prin urmare, teoriile lui Freud despre criminalitate oferă un fundament teoretic valoros pentru consolidarea conceptului de reziliență în criminologie, întrucât demonstrează că infracționalitatea nu este doar un rezultat al factorilor sociali sau economici, ci și al capacității indivizilor de a face față presiunilor interne și externe. Această observație deschide noi direcții de cercetare criminologică, în special în ceea ce privește identificarea și întărirea mecanismelor reziliente care pot reduce predispoziția la infracționalitate. Totodată, permite argumentarea necesității unor politici penale bazate pe dezvoltarea rezilienței sociale și individuale, oferind astfel un model alternativ de prevenire și combatere a criminalității care depășește paradigma punitivă clasică.

Conceptul de reziliență, consacrat inițial în psihologie și sociologie, a fost utilizat pentru a descrie capacitatea indivizilor și a comunităților de a depăși traumele, adversitățile și provocările sociale [11, p. 11-18]. Începând cu studiile lui Emmy Werner privind reziliența copiilor expuși la medii defavorizate [29, p. 36], s-a demonstrat că anumite trăsături personale și factori contextuali pot favoriza adaptarea pozitivă în fața riscurilor. Pe de altă parte, în sociologie, reziliența a fost corelată cu capacitatea structurilor sociale de a absorbi și de a gestiona schimbările perturbatoare, idee susținută de Anthony Giddens în teoria structurării sociale [26, p. 212].

În mod paradoxal, criminologia nu a integrat acest concept în mod direct, deși teoriile criminologice clasice și moderne conțin elemente care justifică o abordare rezilientă. Spre exemplu, teoria ecologică a criminalității formulată de Shaw și McKay subliniază importanța mediului social în modelarea comportamentului infracțional [3, p. 75]. Totodată, teoria con-

trolului social a lui Hirschi demonstrează că existența unor legături sociale puternice acționează ca un factor protector împotriva criminalității [2, p. 184]. Astfel, criminologia poate adopta conceptul de reziliență pentru a explica nu doar cauzele criminalității, ci și mecanismele prin care indivizii și comunitățile pot rezista și se pot adapta în fața factorilor criminogeni.

Pe măsură ce criminologia a evoluat, accentul s-a mutat de la explicarea infracționalității exclusiv prin factori de risc către dezvoltarea unor strategii de prevenire bazate pe factorii protectivi. Conceptul de reziliență poate fi fundamental în acest sens, deoarece permite identificarea unor strategii de intervenție care să reducă vulnerabilitatea la criminalitate. Spre exemplu, studiile privind prevenirea recidivei susțin că reinserția socială și sprijinul comunitar sunt esențiale pentru reabilitarea foștilor infractori [7, p. 128]. Prin urmare, o abordare criminologică a rezilienței ar implica nu doar analiza circumstanțelor care determină criminalitatea, ci și dezvoltarea unor mecanisme sociale și instituționale care să permită recuperarea și reintegrarea socială.

Rolul statului și al instituțiilor juridice în promovarea unei abordări reziliente este esențial, deoarece măsurile legislative și politicile penale pot influența semnificativ gradul de adaptabilitate al societății în fața criminalității. De exemplu, programele de justiție restaurativă promovate în diverse state europene au demonstrat că un sistem de sancționare axat pe reabilitare și reconciliere poate contribui la reducerea recidivei și la consolidarea rezilienței sociale [27, p. 57]. Din această perspectivă, statele care își structurează politicile de prevenire a criminalității în jurul unui model bazat pe reziliență pot obține rezultate mai eficiente în reducerea fenomenului infracțional.

În ciuda aplicabilității evidente a rezilienței în domeniul criminologic, integrarea sa ca principiu valid necesită o argumentație clară. Un prim argument constă în faptul că numeroase teorii criminologice, chiar dacă nu folosesc explicit termenul de „reziliență", descriu mecanisme care corespund acestuia. Spre exemplu, teoria anomiei a lui Merton evidențiază impactul dezechilibrelor sociale asupra comportamentului infracțional, iar măsurile de reducere a anomiei pot fi interpretate ca mecanisme de dezvoltare a rezilienței [24, p. 678]. De asemenea, teoria oportunităților a lui Cloward și Ohlin arată că disponibilitatea unor alternative legitime pentru succes social poate reduce tendințele infracționale [13, p. 94]. Aceste teorii demonstrează că reziliența, în sens criminologic, poate fi conceptualizată

ca un ansamblu de strategii prin care indivizii și comunitățile își sporesc capacitatea de a face față factorilor criminogeni.

În ceea ce privește direcțiile viitoare de cercetare, criminologia ar putea aprofunda aplicabilitatea rezilienței în domenii precum prevenirea radicalizării și terorismului, adaptarea sistemelor penale la noile forme de criminalitate sau consolidarea comunităților vulnerabile. Studiile recente privind reziliența în securitatea națională susțin că strategiile bazate pe adaptabilitate și flexibilitate sunt mai eficiente decât cele axate exclusiv pe represiune [4, p. 119]. Prin urmare, criminologia ar putea adopta o perspectivă similară, dezvoltând politici bazate pe consolidarea factorilor protectivi, în locul unor strategii strict punitive.

Concluzii

În lumina celor prezentate, se poate concluziona că integrarea conceptului de reziliență în criminologie este nu doar posibilă, ci și necesară, având în vedere potențialul său de a explica și de a reduce criminalitatea. Analiza teoriilor criminologice a demonstrat că numeroase cadre teoretice conțin elemente care justifică adoptarea unei perspective bazate pe reziliență, ceea ce oferă legitimitate acestui concept în domeniul criminologic.

Reziliența nu doar că poate contribui la o mai bună înțelegere a mecanismelor infracționale, dar poate sta și la baza unor politici de prevenire mai eficiente. Prin promovarea unor strategii care sprijină coeziunea socială, educația și reintegrarea foștilor delincvenți, criminologia poate deveni un instrument activ în consolidarea rezilienței comunitare și individuale. În acest sens, recomandăm ca viitoarele politici publice în domeniul securității și justiției să includă măsuri de prevenire și combatere a criminalității bazate pe principiile rezilienței. De asemenea, cercetările viitoare ar trebui să exploreze mai aprofundat corelația dintre reziliență și reducerea recidivei, dezvoltarea unor comunități sigure și eficiența strategiilor de justiție restaurativă.

Prin urmare, criminologia, prin adoptarea conceptului de reziliență, poate contribui la dezvoltarea unor societăți mai sigure, mai adaptabile și mai puțin vulnerabile la influențele infracționale.

Referințe bibliografice:

1. Irina Bodareva-Solomon, *Particularitățile teoriilor fundamentale ale delincvenței juvenile*, Legea și Viața, nr. 11(323), 2018.
2. *Causes of Delinquency*, University of California Press, Berkeley, 1969.
3. Clifford R. Shaw, Henry D. McKay, *Juvenile Delinquency and Urban Areas*, University

of Chicago Press, Chicago, 1942.
4. David Chandler, *Resilience: The Governance of Complexity*, Routledge, London, 2014.
5. David P. Farrington, *Childhood Risk Factors and Risk-Focused Prevention*, Oxford Handbook of Criminology, Oxford University Press, 2002.
6. Félix Alcan, *Le Suicide: Étude de sociologie*, Paris, 1897.
7. John Braithwaite, *Crime, Shame and Reintegration*, Cambridge University Press, Cambridge, 1989.
8. Maria Sandu, *Violența familială – factor de risc în delincvența juvenilă*, Revista de Cercetare și Intervenție Socială, vol. 23, Editura Lumen, Iași, 2008.
9. Shadd Maruna, *Making Good: How Ex-Convicts Reform and Rebuild Their Lives*, American Psychological Association, 2001.
10. Michael Ungar, *The Social Ecology of Resilience: A Handbook of Theory and Practice*, Springer, New York, 2013.
11. Victor Mocanu, *Consolidarea rezilienței sociale în Republica Moldova: abordări teoretico-metodologice*, în *Consolidarea rezilienței sociale prin valorificarea capitalului uman în contextul aderării Republicii Moldova și Ucrainei la Uniunea Europeană*, Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, Chișinău, 2024.
12. *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*, Free Press, New York, 1963, p. 42.
13. Richard A. Cloward, Lloyd E. Ohlin, *Delinquency and Opportunity: A Theory of Delinquent Gangs*, Free Press, New York, 1960.
14. Michael Rutter, *Resilience as a Dynamic Concept*, Development and Psychopathology, vol. 24, Cambridge University Press, 2012.
15. Robert J. Sampson, John H. Laub, *Crime in the Making: Pathways and Turning Points Through Life*, Harvard University Press, 1993.
16. Serge Tisseron, *Reziliența*, traducere din limba franceză de Alina-Daniela Marinescu, Editura Spandugino, București, 2020.
17. Sigmund Freud, *Beyond the Pleasure Principle*, Norton & Company, New York, 1920.
18. Sigmund Freud, *Civilization and Its Discontents*, Hogarth Press, London, 1930.
19. Sigmund Freud, *Das Ich und das Es*, Internationaler Psychoanalytischer Verlag, Viena, 1923.
20. Sigmund Freud, *Das Unbehagen in der Kultur*, Fischer Verlag, Frankfurt, 1930.
21. Sigmund Freud, *Kriminalität und Geisteskrankheit*, Gesammelte Werke, Band XIV, Fischer Verlag, Frankfurt, 1946.
22. Sigmund Freud, *Some Character-Types Met with in Psycho-Analytic Work*, The International Journal of Psychoanalysis, vol. 9, 1928.
23. *Social Pathology: A Systematic Approach to the Theory of Sociopathic Behavior*, McGraw-Hill, New York, 1951.
24. *Social Structure and Anomie*, American Sociological Review, vol. 3, 1938.
25. Sorin M. Rădulescu, *Anomie și sinucidere în societățile postcomuniste*, Revista română de sociologie, serie nouă, anul XXVI, nr. 5–6, p. 325–350, București, 2015.
26. Anthony Giddens, *The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration*, University of California Press, Berkeley, 1984.
27. Tony Ward, Shadd Maruna, *Rehabilitation: Beyond the Risk Paradigm*, Routledge, New York, 2007.
28. Travis Hirschi, *Causes of Delinquency*, University of California Press, Berkeley, 1969.
29. *Vulnerable but Invincible: A Longitudinal Study of Resilient Children*, McGraw-Hill, New York, 1982.